

Post-corona uitdagingen voor de zorg

door Annemarie van Dijk en Jan Gerben Verzijl

Zorgbestuurders staan voor belangrijke vraagstukken over de inrichting van de zorg. Door de coronacrisis zijn deze nog urgenter geworden. Praat als cliëntenraad mee over de financieel-strategische kant van de zorg.

De aanhoudende coronacrisis vergt veel van ziekenhuizen en andere organisaties in de zorg. Ook financieel. Ze hebben hogere kosten door de intensieve zorgverlening aan cliënten met corona en door extra uitgaven aan beschermingsmiddelen en andere voorzorgsmaatregelen. Tegelijkertijd zijn er minder inkomsten door het afschalen van reguliere zorg.

Onzekerheid

Voor 2020 zijn er met de zorgverzekeraars afspraken gemaakt over compensatie, maar de crisis houdt voorlopig aan en voor 2021 zijn er nog geen toezeggingen. Rond deze tijd, begin 2021, leveren zorgorganisaties de voorlopige jaarresultaten over 2020 aan bij de zorgverzekeraars. Vooral nog lijken zorgverzekeraars zich niet uit te spreken over deze resultaten en over de vergoedingen die zullen worden uitgekeerd. Toch ontvangt het LSR ook al de eerste zorgelijke signalen van cliëntenraden dat de zorgverzekeraar mogelijk niet alle geleverde behandelingen zal vergoeden.

Op dit moment is het nog onduidelijk hoe de rekening van de coronacrisis uiteindelijk betaald gaat worden. Moet de sector het zelf opbrengen, wordt het vergoed uit de algemene middelen, of zullen de lasten worden verdeeld? Welke keuzes gaat een nieuw kabinet maken? Veel is nog onduidelijk, maar zeker is wel dat de nasleep van de coronacrisis een grote impact zal hebben op de zorg.

Vraagstukken na corona

Zorgbestuurders staan voor ingrijpende vraagstukken en uitdagingen. Allereerst de financiële

afwikkeling van de coronacrisis. Hoe hard zal de rekening gaan drukken op de financiën van de zorgorganisatie? Kan deze een financiële tegenvaller opvangen, zijn er voldoende reserves, en hoelang kan de zorgorganisatie het volhouden? Komt er ook nog iets binnen, wordt er geld verdiend met reguliere zorg? Is het verstandig om nu al te reorganiseren of komt de organisatie dan in de knel wanneer de reguliere zorg wordt opgeschaald? Nu indekken tegen financiële risico's of juist investeren?

Inhalen uitgestelde zorg

Daarnaast zullen ontwikkelingen, die tijdelijk naar de achtergrond zijn verschoven, aan het einde van de crisis terug op de agenda komen, en met nog meer noodzaak. De zorg heeft te maken met een toenemende vraag door vergrijzing en een hogere levensverwachting. Verwacht wordt dat de reguliere zorg na corona nog meer onder druk komt te staan door het inhalen van uitgestelde zorg. Aan te veel zorgkosten hangt voor zorgorganisaties een financieel risico door het budgettaire kader zorg. Dit macro beheersingsinstrument van VWS bestaat uit afspraken over een maximale groei van de jaarlijkse zorgkosten per sector. Bij overschrijding kunnen deze worden verhaald op de sector als geheel.

Als gevolg van onderdiagnose tijdens de coronacrisis zou het aantal medisch intensieve, kostbare behandeltrajecten de komende jaren wel eens kunnen stijgen. In 2020 werden bijvoorbeeld bijna 4 procent minder kankerdiagnoses gesteld dan in het jaar ervoor. Preventie levert normaal gesproken ziekte winst en kostenbesparing op, maar door de

coronamaatregelen hebben mensen met zorgklachten veelal minder snel actie kunnen ondernemen.

Tekort aan zorgprofessionals

Dan is er ook nog het tekort aan zorgprofessionals. Op dit moment leveren de zorgprofessionals een enorme fysieke en emotionele krachtsinspanning. Het ziekteverzuim loopt intussen in een hoog tempo op. Brancheorganisaties in de zorg roepen de overheid op om te investeren in betere arbeidsvoorwaarden, maar voorlopig tempert de overheid de verwachtingen met uitspraken dat de lonen in de zorg niet zullen stijgen.

Ook andere ontwikkelingen vragen om investeringen en oplossingen, zoals stijgende kosten voor

medicijnen en digitale innovatie. De coronacrisis heeft aangetoond hoeveel er mogelijk is door de inzet van digitale zorg. Zorggebruikers en medewerkers hebben leerzame ervaringen opgedaan met telemonitoring en zorg op afstand. Deze ervaringen bieden ook perspectief voor duurzame innovatie in de zorg.

Strategische keuzes en de cliëntenraad

Met alle onzekerheden voor de financiële toekomst en uitdagingen voor de zorg zullen bestuurders op zoek gaan naar oplossingen. Er zijn strategische keuzes te maken. Voor patiënten en cliënten is het zaak dat hun belangen daarbij zorgvuldig worden meegewogen. De cliëntenraad is de aangewezen gesprekspartner voor de raad van bestuur.

Hoe hard gaat de rekening van de coronacrisis drukken op de financiën van de zorgorganisatie?

Weet als cliëntenraad wat er speelt. Hoe is de financiële situatie bij de zorgaanbieder? Hoe verlopen de afwikkeling van de jaarresultaten en de gesprekken met de zorgverzekeraar? Spreek hierover met de bestuurder en laat de cliëntenraad regelmatig informeren. Zorg voor enige kennis van zorgfinanciering en financiële begrippen om dit gesprek goed te kunnen voeren.

Investerings

Belangrijk is ook om de investeringen goed te volgen en daar advies over uit te brengen. Welke grootschalige projecten en investeringen staan op stapel? Hoe noodzakelijk zijn die, en welke kostenbesparende opties zijn er? Denk bijvoorbeeld aan gezamenlijk investeren in medische apparatuur met zorgaanbieders in de regio. Vraag je daarbij af wat de bredere context is: wat het beeld is van waaruit de bestuurder strategische keuzes maakt. Waarom

wordt voor de ene investering gekozen, en niet voor een andere?

Kan de cliëntenraad de onderbouwing van de bestuurder volgen? Ken het denkkader van de bestuurder door inzicht te krijgen in wat er op macroniveau gebeurt, en welke van deze ontwikkelingen van invloed zijn op de situatie van de zorgaanbieder.

Zorg bovenal dat de cliëntenraad weet wat belangrijke waarden voor patiënten en cliënten zijn. Heeft de cliëntenraad die goed in beeld, dan kunnen die effectief onder de aandacht van de bestuurder worden gebracht. Zorgbestuurders staan voor strategische uitdagingen, die na de coronacrisis nog urgenter zullen zijn. Meer dan ooit is het van belang om mee te praten over de keuzes van de zorgaanbieder. Zorg dat de cliëntenraad er klaar voor is.

Online bijeenkomst - Cliëntenraad en zorgfinanciering: toekomstperspectief na corona

Op vrijdag 9 april 2021 organiseert het LSR een (online) bijeenkomst voor leden van cliëntenraden over zorgfinanciering tegen de achtergrond van de coronacrisis. Met als onderwerpen:

- Financiële basisbegrippen en de zorgfinanciering
- Rol en bevoegdheden cliëntenraad bij financiën, vanuit de nieuwe Wmcz 2018
- Strategische (post-corona) vraagstukken voor uw zorgorganisatie
- Waar op letten bij de jaarrekening over 2020?
- Rekentool voor de 'financiële thermometer' van de zorgorganisatie

Door Jan Gerben Verzijl, registercontroller en adviseur financiën in de zorg en Annemarie van Dijk, adviseur medezeggenschap.

Voor actuele informatie en aanmelden: www.hetlsr.nl